

HAL BALZAN

L-GHAXAR SENA Nru. 54

JANNAR/MARZU 1981

EDITORJAL

BDIET SENA GDIDA!

Bdiet Sena Gdida! Mat-twelid ta' sena gdida, kull wiehed u wahda minha taghmel xi proponimenti: "Ara, min issa 'l quddiem, nibda . . . ; le, zgur li ma" Ghandna l-hila nzommuhom il-proponimenti li ghamilna fil-bidu tas-sena? Nawgurawkom li dak li wegħedtu żżommuh!

Hekk jitlob Lord Tennyson fil-poezija tiegħu 'In Memoriam' lis-sena l-gdida: 'Ring out the false, ring in the true';

U aktar 'il quddiem:

'Ring in the love of truth and right
Ring in the common love of good.'

U fl-ahħar nett:

'Ring in the valiant man and free,
the larger heart, the kindlier hand;
Ring out the darkness of the land,
Ring in the Christ that is to be.'

Dawn huma l-awguri tagħna, il-Bord Editorjali ta' HAL BALZAN lill-qarrejja tagħna kollha għas-sena 1981. Jalla kull wiehed u wahda minnkomm ikollkom sena aħjar milli għaddiet, mimlija risq u barka tas-sema.

Fix-xahar ta' Frar, sewwa sew fin-nofs tiegħu, hafna zghazagh ikunu fherqana jistennew xi 'Valentine' minn għand xi hadd li forsi jkun tefa' għajnejh fuqha jew forsi jkun għali tbiissmilha, ngħidu aħna waqt li tkun diehla 'l knisja jew hierġa minn xi disco; insomma xrar ta' mħabba mfisser b'Card li fuqha tinkiteb xi poezija helwa benna li tolqot u tkebbes il-qalb ta' min jirrevediha.

Din id-drawwa li issa dahlet għielha hawn Malta kelliha l-orġini tagħha fil-prattika pagana ta' għoti ta' għieh lil Juno fl-14 tax-xahar qasajjar ta' Frar. M'hemm konnessjoni xejn mal-Festa ta' San Valentinu Martiri li ngħata l-Martirju mill-Imperatur Claudius II (270 wara Kristu). Il-Festa tiegħu kienet imfakkra fl-14 ta' Frar qabel Gregorju l-Kbir.

Kulhadd jaf kemm Hal Balzan għandu konnessjoni kbira ma' dan il-Qaddis Martiri! Barra li hawn triq insem-mija għalih, Balzanin — irġiel u nisa, — issir Festa kbira (dari forsi aktar mil-lum) għall-unur tiegħu fis-sajf. Minkejja dan, tista' forsi tinholoq xi attrazzjoni lejn Hal Balzan, ta' zghazagh, f'xi Hadd ta' Frar, fejn tingħata qima lil dan il-Qaddis, bħal ngħidu aħna — 'Hadd In-Nies' f'Haż-Żabbar jew 'San Girgor' f'Marsaxlokk!

'Marzu Marzelli, haraq il-moxt u r-rixtellu!' Għall-Balzanin, Marzu hu għażiż hafna għax fih tiġi ċelebrata l-Festa tal-Lunzjata sewwa sew fil-hamsa u ghoxrin tax-xahar. Fil-bidu tas-seklu l-festa kienet issir proprju fil-gurnata tagħha. Għal xi żmien, kienet issir nhar Hadd il-Gdid, Hadd fuq l-Għid; imma mbagħad nstab li l-qtigh il-qalb tal-maltemp aħjar jinqata' għal kollox u għalhekk f'dawn is-snin il-Festa stabbiliet ruhha nhar it-tieni Hadd ta' Lulju. Ta' min isemmi li fil-bolli li l-Uffiċċju Generali tal-Posta hareġ għall-Milied ta' l-1980, reggħet feġġet bolla oħra li turi t-Thabbira ta' l-Anglu Gabirjel lil Sidtna Marija li kellha tkun Omm Alla. Il-bolla hija ta' 2c + 5m, pittura ta' Anton Inglott (1915-1945) li tinstab fil-Mużew ta' l-Arti, il-Belt. Id-disinn tal-bolla sar minn Raymond Pitre u flimkien ma' tliet bolli oħra, is-sett hareġ fis-7 t'Ottubru 1980.

VITAFOAM

ISEM TA' GARANZIJA

PRODOTTI —

SAQQIJET

IMHADED

CUSHIONS U AFFARIJET

OĦRA TAL-FOAM

VITAFOAM LIMITED

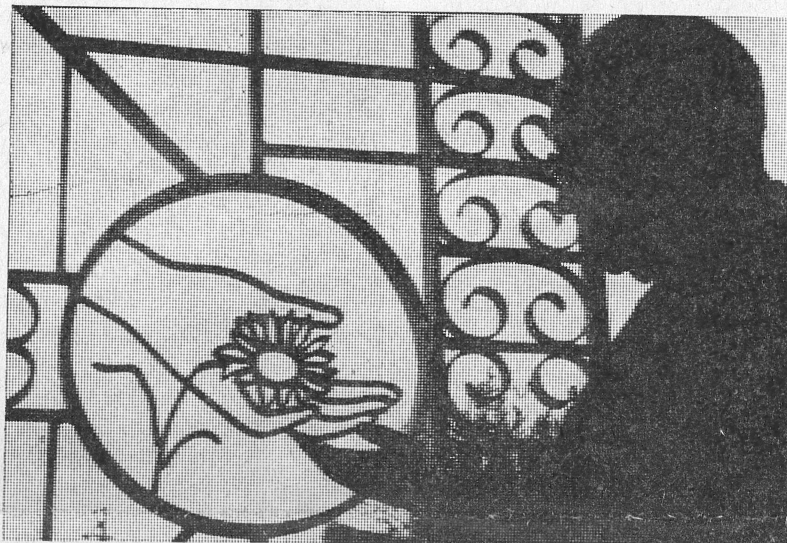
INDUSTRIAL ESTATE, SAN ĠWANN (B'KARA)

Telephone: 36275/76

1981 -- SENA B'TIFSIRA TA' MHABBA

Minn Monsinjur Michael Azzopardi

NAHSEB LI KULHADD DIĠA' JAF LI DIN IS-SENA L-GDIDA, B'DEĊIŻJONI TAL-ĠNUS MAGHOUDA, SER TKUN IDDEDIKATA LIL HUTNA NKAPACIĠATI FIL-MOHH U/JEW FIL-ĠISEM. GĦALHEKK JINHASS LI TKUN HAĠA TAJBA LI WIEHED JIS-PJEGA MHUX BISS GĦALFEJN SER ISSIR DIN IS-SENA IMMA WKOLL KIF F'MALTA U GHAWDEX NISTGHU NWIEĠBU GĦAL DIN IS-SEJHA TAL-ĠNUS MAGHQUDA.

Il-fatt stess ta' dina l-għażla, ferenti quddiem dawn il-bżon-diġa ser tkun ta' gid kbir għall-mahbubin hutna li jehtiegu, aktar minn haddiehor, l-għajjuna tagħna. Għax l-inkapaċitat — hutna nkapaċitati — zghar jew min ftit, min wisq; min għal xi żmien u min għal għomru kollu — jiddependi minn haddiehor biex ikun jista' jgħix hajja li tkun kemm jista' jkun tixbah lil dik tal-bnedmin l-oħra kollha.

L-ewwel skop ta' dina l-għażla kien biex iċ-ċittadini tal-pajjiżi kollha tad-dinja jsiru jafu aħjar il-problemi, id-diffikultajiet, il-htigijiet ta' l-inkapaċitat. Għax jehtieġ nammettu, li bil-progress kollu li sar f'dawn l-aħħar għexieren ta' snin, bosta u bosta huma dawk li għad ma għandhomx idea tal-problemi li jinholqu fl-individwu, fil-familja, fis-soċjetà meta tarbija tiġi fid-dinja b'xi difett f'moħha u/jew għisimha. Jew meta, bħala konsegwenza ta' marda jew inċident, bniedem jitlef, parzjalment jew għal kollox, is-setgħat ta' moħhu jew/u ta' għisimha.

Bħala konsegwenza ta' dan it-taġħlim, huwa ttaamat li iċ-ċittadini kollha jitqanqlu iżjed biex jagħtu l-għajjuna meħtieġa mhux lill-individwi nkapaċitati individwalment imma wkoll lil dawk li huma responsabbli ta' xi servizzi li jagħtu lill-inkapaċitati.

Bħala nsara, li nemmna "nipp Prattikaw il-liġi ta' l-inhabba, ma nistgħux nibgħu ndif-

ferenti quddiem dawn il-bżon-nijiet. L-għajjuna ta' kulhadd hi meħtieġa biex nagħtu kun-dizzjonijiet ta' hajja aħjar lil hutna nkapaċitati — zghar jew min ftit, min wisq; min għal xi żmien u min għal għomru kollu — jiddependi minn haddiehor biex ikun jista' jgħix hajja li tkun kemm jista' jkun tixbah lil dik tal-bnedmin l-oħra kollha.

Aħna nafu li kull gid irid jasal minn għand il-Mulej, għalhekk l-ewwel u l-ikbar għajjuna trid tkun dik tat-talb. Izda barra mit-talb l-inkapaċitati jehtiegu wkoll għajjuniet li jkun frott ta' hafna saġrifċċji. L-inkapaċitati jehtiegu l-għajjuna PERSONALI — Attenzjonijiet ta' tkun imqanqla minn karità w imħabba ġenwina. Is-servizzijiet għall-inkapaċitati jiswew hafna u hafna flus. Għalhekk in-nisrani li jhobb, jagħder u jkun irid jissagrifika wkoll meħtieġa fin-nanzjarji, skond kemm jista, biex jitjiebu dejjem aktar is-servizzijiet għall-inkapaċitati.

F'Malta, għall-grazzja t'Alla dawn is-servizzijiet ma jonqsux: jahseb il-Gvern biċ-ċentru ta' l-Edukazzjoni Speċjali, jahsbu għaqdiet volontarji ta' kull xorta. Izda l-Opra li l-aktar li jibdeu jixxjehu, jistaqsu lilhom teħtieġ għajjuna hi ID-DAR TAL-PROVVIDENZA għax hi uliedna meta aħna nagħlqu l-unika wahda li toffri lill-inkapaċitati kura residenzjali u l-ikbar solliev lill-familja li jhossu ruhhom quddiem l-inkapaċitati, ta' li jkomplu jiehdu hsieb, bejn l-oħra, hitan tad-dar, lil xi membru li hu serjament inkapaċitat.

ID-DAR TAL-PROVVIDENZA, irridu jew ma rridux, tibqa' dejjem indispensabbli biex tagħti risposta xierqa lil dawk il-ġenituri li speċjalment meta jibdeu jixxjehu, jistaqsu lilhom "X'ser isir minn uliedna meta aħna nagħlqu l-unika wahda li toffri lill-inkapaċitati kura residenzjali u l-ikbar solliev lill-familja li jhossu ruhhom quddiem l-inkapaċitati, ta' li jkomplu jiehdu hsieb, bejn l-oħra, hitan tad-dar, lil xi membru li hu serjament inkapaċitat."

Monsinjur Mikiel Azzopardi, l-awtur ta' dan l-artiklu, twieled fil-Parroċċa ta' San Duminku fil-Belt Valletta fl-10 ta' Frar 1910. Huwa ġie ordnat saċerdot fit-22 ta' Diċembru 1934.

Il-hidma ta' Dun Mikiel fil-Qasam Pastoral kienet fi hdan l-Azzjoni Kattolika Maltija fejn kien Asistent Ekklesjastiku Generali. Dun Mikiel għamel żmien twil bħala Inspektor fir-Reliġjon fl-Iskejjel tal-Gvern.

Ix-xogħol tiegħu fost il-morda ma jistax jiġi separat mix-xandir reliġjuż li kien il-mezz wiex nhar it-12 ta' Settembru 1965, jagħti l-hajja xewqa f'qalb Dun Mikiel li f'Malta jkun hawn Dar Residenzjali għall-inkapaċitati.

Monsinjur Azzopardi illum huwa l-fundatur u d-Direttur ta' din id-Dar — id-Dar tal-Providenza — id-dar li bdiat bl-Id tal-Providenza u illum iż-żomm bl-Id tal-Providenza.

Din id-Dar tikkonsisti f'żewġ vilel: wahda msemmija għal Monsinjur Gonzi għat-tfal ta' taħt is-sittax-il sena u l-oħra msemmija għal Papa Giovanni għat-tfal 'il fuq minn sittax-il sena.

Fiz-żewġ vilel illum hemm 84 "angli" kif iħobb isejjilhom Mons. Azzopardi. Il-kontenut u l-futur tagħhom jiddependi mill-generożità tal-Maltin u l-Għawdxin.

Hal Balzan qiegħed ighin xi ftit f'din il-hidma billi jsir fil-Parroċċa Jumbe Sale li l-qliġ tiegħu jmur għad-Dar tal-Providenza.

KAMPANJA SOSTENITURI

Il-gejjieni tal-gazzetta "Hal Balzan" jiddependi mill-generożità tiegħek. Jekk tixxjehu tkun sostenitur tista' jew tagħti l-offerta tiegħek (£1.00 fis-sena) lil xi membru tal-bord jew tibgħatha flimkien ma' l-isem u l-indirizz tiegħek f'dan l-indirizz: "Hal Balzan", c/o Każin San Gabriel, Hal Balzan.

'HAL BALZAN'

Tohrog kull tliet xhur mill-

BORD EDITORJALI — 'HAL BALZAN'

c/o Każin tal-Banda
"San Gabriel"
Hal Balzan.Stampat fil-
Lux Press
Hamrun.**X'GARA FOSTNA****SETTEMBRU 1980**

Fl-ewwel gimgha ta' Settembru, fil-Museum tas-Subien saret Gimgha Loghob ghat-tfal li jattendu f'dan ic-centru. Din il-gimgha tigi organizzata ta' kull sena bi skop mhux biss rik-jattiv imma wkoll edukattiv, u ghalha jikkonkorru numru kbir ta' tfal.

Il-festa ta' San Mikiel Arkanglu giet iccelebrata nhar il-Hadd, 28 ta' Settembru, bil-kant tal-ghasar lejlet u nhar il-festa, quddiesa kantata, u l-purcissjoni bl-istatwa tal-qaddis, li fiha jiehdh sehem il-membri tal-fratellanza.

OTTUBRU 1980

Nhar il-Hadd, 5 t'Ottubru, l-ewwel Hadd tax-xahar, giet iccelebrata fil-Parrocča l-festa tal-Madonna tar-Rużarju. Il-purcissjoni harget fis-6.15 p.m. u fiha akkumpanja l-poplu kollu, kif ukoll l-imsejbin fil-fratellanza tal-Madonna.

Il-Hadd, 12 tax-xahar, sar fil-Parrocča talb speċjali, inkluża quddiesa votiva u adorazzjoni, għall-bżonnijiet ta' l-Isqofjiet li kienu migbura f'Ruma ghas-Sinodu Mqaddes. Il-Hamis ta' wara, 16 t'Ottubru, tqaddset quddiesa koncelebrata fil-Knisja Parrokkjali fl-okkażjoni tat-tielet anniversarju tal-ghazla tal-Papa Gwanni Pawlu II.

Il-Gurnata Missjunarja saret nhar il-Hadd, 19 t'Ottubru. F'din l-okkażjoni sar gbir speċjali mal-Parrocča kollha li lahaq somma sabiha hafna.

NOVEMBRU 1980

Nhar it-2 ta' Novembru, tifikira tal-mejtin kollha, sar it-tberik tal-mejtin midfuna fiċ-ċimiterju tal-Parrocča kif ukoll fil-Knisja l-qadima tal-Lunzjata u fil-Knisja Parrokkjali. Tul ix-xahar, sar il-quddies kantat u l-uffiċċjatur għall-kleru u l-imsejbin fil-fratellanzi tal-Parrocča.

Bejn l-Erbgha 12 tax-xahar u l-Gimgha 14, fil-knisja saru tadditiet speċjali ghat-tfal li kienu se jirċievu s-sagrament tal-Grizma ta' l-Isqof. Is-Sagrament tal-Grizma gie amministrat fil-Parrocča nhar il-Hadd, 16 ta' Novembru. 63 tifel u 52 tifla rċew dan is-sagrament minn idejn l-Eċċellenza tieghu Mons. Mikiel Gonzi, Arcisqof Emeritu ta' Malta, li heggighom sabiex ikunu dejjem lesti biex jistgarru l-fidi taghhom bla biża u bla rispettu uman. Lil dawn it-tfal, ahna nawgurawhom u nitolbu għalihom.

Nhar is-Sibt, 22 ta' Novembru, fethet f'Hal Balzan il-Missjoni l-Kbira, li baqghet sejra sas-6 ta' Diċembru. Tul dawn il-gimghatejn, saru diversi laqghat u diskussjonijiet ta' tagħlim għall-kategoriji diversi ta' nies: irġiel u nisa mizzewgħin, żgħażaġh, studenti u tfal. Kienu jiem ta' attività kbira, biss l-attenzenza għal dawn il-laqghat setghet kienet hafna ahjar, l-aktar meta tiftakar kemm okkażjoni bhal din mhijiex spissa.

Fil-korteo tal-festa ta' Kristu Re, li din is-sena giet iccelebrata nhar il-Hadd, 23 ta' Novembru, il-Parrocča tagħna kienet irrappreżentata mill-kleru, l-ghaqdiet u l-poplu.

DIĊEMBRU 1980

Nhar il-Gimgha, 12 ta' Diċembru, fil-quddiesa ta' fil-ghaxija sar it-tesserament għall-imsejbin ta' l-Azzjoni Kattolika; nhar it-Tlieta u l-Erbgha ta' qabel saru jumejn ta' thejji.

In-Novena tal-Milied bdiet nhar it-Tnejn, 15 tax-xahar, b'kant ta' ghanjiet u omelija fil-quddiesa ta' fil-ghaxija. Il-Hadd ta' wara, 21 ta' Diċembru, sar programm tal-Milied mill-membri tal-Museum fil-kappella tal-Bon Pastur. Il-programm tal-Milied issokta lejlet il-Milied bil-Purcissjoni tal-Bambin minn hdejn il-Museum tas-Subien, il-funzjoni ta' bil-lejl u l-quddiesa kantata bl-orkestra. Il-priedka tradizzjonali din is-sena saret mit-tfajjel Winston Pirota. Nhar it-Tlieta, 30 mix-xahar, sar il-'party' tat-tfal fis-Sala Aurora.

SOSTENITURI

Valentino Chetcuti — 'Annunziata', Triq l-Annunziata
Phyllis Falzon — 'Cor Jesu', Triq in-Naxxar, Birkirkara.
Helen Gulia — 'Valestone', Triq San Valentinu.
John Micallef — 'Casa Sta. Rita', Triq it-Tliet Knejjes.
Carmel Penza — 15, Msida Sea Front, L-Imnsida.
Anthony Sammut — 4, Triq it-Tliet Knejjes.
Victor Tortell — 'Villa Lourdes', NS fi Triq Haż-Zebbuġ, H'Attard.

ID-DFIN F'HAL BALZAN (2)**IL-PESTA TAL-1813 U D-DFIN**

Fl-1813, f'Malta dehret il-marda qalila tal-pest. Din il-marda qerrieda bdiet ma' l-ewwel ta' April u baqghet sejra sa nofs is-sena 1814. B'kollox mietu 4,572. L-aktar li ntlagtu kienu Hal Qormi, Haż-Zebbuġ u Birkirkara. (1)

Fir-Registru tal-Mejtin tal-Knisja Parrokkjali tagħna nsibu nota li tghid li, nhar is-6 ta' Mejju 1813, intlaqat mill-marda tal-pestu ċertu Salvu Borg, li kien hajjat, mill-Belt Valletta. Din il-marda haditha l-familja tieghu kollha. Xi jiem wara gie msejjah it-tabib li ċċertifika li dik kienet il-marda tal-pest. Din il-marda f'qasir żmien xterdet ma' Malta kollha. (2)

Fl-24 ta' Mejju 1813, l-Isqof Mattei talab li l-knejjes jingħalqu għall-poplu. Minflok il-quddiesa tal-Hadd talab lill-fidili jghidu hmistax-il posta tar-Rużarju. Talab ukoll biex kulhadd jingħaqad fil-hsieb mal-qassis li jkun iqaddes fil-Parrocča. Il-bidu tal-quddiesa kellha tithabbar bid-daqq ta' qanpiena. (3)

Naraw issa min kien miet hawn Hal Balzan bejn is-17 ta' Ġunju 1813 u d-9 ta' Jannar 1814. Naraw jekk kellhomx il-marda tal-pestu u fejn indifnu. 17 ta' Ġunju — Tarbija ta' sentejn u nofs. It-tabib kelli xi suspetti dwar il-mewt ta' din it-tarbija, u għalhekk giet midfuna fil-knisja l-qadima tal-Lunzjata.

20 ta' Ġunju — Xih ta' So sena. It-tabib koranti tieghu flimkien ma' żewġ tobbha ohra ċċertifikaw li ma kellux il-marda tal-pestu, u għalhekk, wara li saru l-esekwiji fuq il-katavru, gie midfun fil-Knisja Parrokkjali.

4 ta' Awissu — Tarbija ta' sitt xhur. Gie ċċertifikat li ma kellhiex il-pestu u għalhekk giet midfuna fil-Knisja Parrokkjali.

17 ta' Awissu — Tarbija ta' hdax-il xahar minn Birkirkara, izda l-ġenituri kienu ġew joqogħdu hawn. Peress li gie ċċertifikat li ma kellhiex il-pestu giet midfuna fil-Knisja Parrokkjali.

30 ta' Awissu — Tifel ta' erba' snin. Gie midfun fil-Knisja Parrokkjali.

10 ta' Novembru — Tifla ta' sentejn. Peress li gie ċċertifikat li ma mititx bil-pestu, giet midfuna fil-Knisja Parrokkjali.

10 ta' Diċembru — Xebba ta' 20 sena. L-ghada tal-mewt tagħha, wara li t-tobba ċċertifikaw li l-mewt tagħha ma gietx ikkaġunata mill-pestu, giet mehuda fil-Knisja Parrokkjali u, wara li sarulha l-esekwiji, giet midfuna fl-istess knisja.

5 ta' Jannar 1814 — Tifel ta' 7 snin. Dan miet il-Belt Valletta. Wara li gie aċċertat li l-mewt ta' dan it-tifel ma kienitx ikkaġunata mill-pestu, gie ttrasportat f'din il-Knisja Parrokkjali fejn, wara li

sarulu l-esekwiji, gie midfun fl-istess knisja.

ta' Jannar — Armla ta' 81 sena, mill-Belt Valletta. Wara li gie aċċertat li l-mewt ta' din ix-xiha ma kienitx il-pestu, il-katavru tagħha gie l-ghada ttrasportat fil-Knisja Parrokkjali tagħna fejn, wara li saru l-esekwiji, saret id-difna fl-istess knisja. (4)

**SILTJET MILL-ISTORJA
TA' HAL BALZAN**
Tiftix u kitba ta'
DUN GWANN DIMECH

F'wiehed mill-kotba tal-Knisja nsibu li, fl-ahhar ta' Diċembru tal-1813, il-Knisja Parrokkjali giet iddisinfettata minn xi mikrobi tal-pestu. (5)

F'Jannar tal-1814 saret Quddiesa Kantata għall-helsien tal-marda tal-pestu, u għal din il-quddiesa ġew imsejja żewġ saċerdoti ohra minn parroċċa ohra biex jagħtu ghajnuna lill-kor. (6)

Il-Quddiesa Kantata Solenni u l-kant tat-Te Deum, ordnati mill-Isqof ta' Malta, Mons. Ferdinandu Mattei, bhala radd ta' hajr lill-Mulej għall-helsien tal-marda tal-pestu, fil-Knisja Parrokkjali tagħna saret fix-xahar ta' Ottubru 1814. (7)

IL-KOLERA TAL-1837 U D-DFIN

Il-marda tal-kolera bdiet fid-Dar tax-Xjuħ, il-Furjana, nhar id-9 ta' Ġunju 1837. (8)

Naraw issa mir-Registru tal-Mejtin tal-Parrocča tagħna min miet u fejn ġew midfuna dawk kollha li mietu mid-9 ta' Ġunju 1837 sad-19 ta' Settembru ta' l-istess sena, biex hekk inkunu nafu kemm mietu matul il-marda tal-kolera.

21 ta' Ġunju — Tarbija ta' sena u erba' xhur. Din giet midfuna fil-Knisja Parrokkjali fil-qabar Nru. 44.

24 ta' Ġunju — Tifla ta' tliet snin u xahrejn, u giet midfuna fil-Knisja Parrokkjali fil-qabar Nru. 40.

Fl-istess jum — Tifla ta' sentejn, u giet midfuna fil-qabar tal-Knisja Parrokkjali Nru. 44. (9)

Mill-istess Registru tal-Mejtin, naraw li fi żmien din il-marda tal-kolera f'Hal Balzan kien hawn sptar li kien magħruf "Ospedale di Sant'Antonio". Dan l-isptar kien il-post li saffit ilu kien iservi bhala skola primarja tas-subien. Dan l-isptar kien iservi biex fih jigu kkurati dawk kollha li kienu jintlaqtu minn din il-marda kiefra u li kienu joqogħdu fl-irhula tal-qrib. Għalhekk insibu mdaħħlin f'dan l-isptar morda minn Hal Balzan, Hal Lija, H'Attard, in-Naxxar, Hal Gharghur u Birkirkara.

F'Hal Balzan, bejn id-19 ta' Lulju u t-22 ta' Awissu, mardutnax bil-kolera u mietu sitta. (10)

Fir-registru tal-Knisja Parrokkjali, insibu li mid-9 ta' Lulju 1837 sad-19 ta' Settembru ta' l-istess sena, f'Hal Balzan mietu mija u tnax-il ruħ. Minn dawn il-mejtin, tmienja mietu fid-dar tagħhom u l-bqija mietu fl-Isptar Sant'Antonio.

Nghiduha mill-ewwel li dawk kollha li mietu fl-isptar ta' Hal Balzan ġew midfuna fiċ-Ċimiterju ta' Hal Lija. Żgur li d-dfin sar f'dan ic-ċimiterju peress li ic-ċimiterju ta' Hal Balzan kien ċkejken għall-ghadd ta' mejtin li kienu jmutu kuljum. Tant hu hekk li lahaq kien hemm sitt difniet f'jum wiehed.

Insibu wkoll fir-registru li dawk kollha li mietu fid-dar tagħhom ġewwa Hal Balzan ġew midfunin fil-knisja l-qadima ta' l-Annunziata. Naraw min kienu dawk li mietu, meta mietu u kemm kellhom snin. Għad li għaddew mija u ħamsin sena minn din il-marda tal-kolera, inhoss li għal raġunijiet evidenti għandi nhalli barra l-ismijiet u l-kunjomijiet, kif għamilt dwar il-marda tal-pestu tal-1813-31 ta' Lulju 1837 — Mara ta' 46 sena.

2 ta' Awissu — Raġel ta' 60 sena.

(għal paġna 3)

TURA
DEDICATED
TO PROGRESS

**12 HOUR SERVICE
FOR COLOUR FILMS**

ID-DFIN F'HAL BALZAN (2)

(minn paġna 2)

11 ta' Awissu — Xiha ta' 87 Mit-3 ta' Ottubru 1837 'il sena. quddiem, id-dfin kollu reġa' Wara dawn, mietu tliet aħwa, beda jsir mill-gdid fl-oqbra tal- li kienu hekk: Knisja Parrokkjali. (14)

IL-KOLERA TAL-1850 U D-DFIN

19 ta' Awissu — Huha ta' 14-il sena. Tlettat-il sena wara li kienet il sena. spiccat il-marda tal-kolera tal- Min jaf kemm hassewha l- 1837, reġghet tfaecat għal darb' ġenituri ta' dawn it-tliet ulied! ohra, u baqghet imsemmija 16 ta' Settembru — Tifel ta' 4 bhala l-kolera tal-1850. F'dak snin. iz-żmien, il-popolazzjoni ta' 19 ta' Settembru — Raġel ta' Hal Balzan kienet ta' 632 ruh. 66 sena. (11) Din id-darba, Hal Balzan intla- F'Settembru tal-1837, is- qat ukoll minn din il-marda sagristan tal-Knisja Parrokkjali kiefra. Tant hu hekk li bejn id- rċieva sitt skudj talli matul l- 29 ta' Lulju 1850 u t-18 ta' No- epidemija tal-kolera għen haf- vembru ta' l-istess sena, f'Hal na, kif ukoll talli wara li spiċ- Balzan mietu hmistax-il ruh li cat il-marda naddaf sew l-knis- minnhom tmienja mietu bil- ja minn xi mikrobi. (12) marda tal-kolera. Naraw din id- Ma kenux ftit in-nies tal-Par- darba l-mejtin li mietu f'dan il- roċċa tagħna li matul il-kolera perijodu u naraw fejn ġew mid- taw oġġetti tad-deheb u tal-fid- funa. It-tmien każi tal-kolera

da bhala wegħdi lill-Madon- ser nimmarkahom kif inhuma mmarkati fir-reġistru tal-mejtin. na. (13)

Kaž nru. 1 tal-kolera — 29 ta' Lulju — Raġel ta' 39 sena miet f'Hal Tarxien. L-ghada ġibuh Hal Balzan u wara l- esekwiji ġie midfun fil-Knisja Parrokkjali fil-qabar Nru 36. Kaž Nru. 2 — 3 ta' Awissu — mara ta' 66 sena giet midfu- na fil-Knisja Parrokkjali fil- qabar Nru. 49. 6 ta' Awissu — Tifel ta' 4 snin, u ġie midfun fil-Knisja Parrokkjali.

Kaž Nru. 3 — Raġel ta' 54 se- na li miet id-dar tiegħu u l- ghada ġie meħud fil-knisja l- qadima tal-Lunzjata u mid- fun hemm.

13 ta' Awissu — Mara ta' 70 sena. L-ghada ġiet meħuda fil-Knisja Parrokkjali u mid- funa fil-qabar Nru. 32.

Kaž Nru. 4 — 15 ta' Awissu — Tarbija ta' xahrejn li giet midfuna fil-knisja l-qadima tal-Lunzjata.

Kaž Nru. 5 — 18 ta' Awissu — mara ta' 60 sena. L-ghada ġiet meħuda fil-knisja l-qadi- ma tal-Lunzjata u midfuna hemm.

Kaž Nru. 6 — 20 ta' Awissu — Tifla ta' sitt snin. Giet me- huda fil-knisja l-qadima ta' l- Annunzjata u midfuna hemm.

Kaž Nru. 7 — 11 ta' Settembru — Raġel ta' 64 sena li miet id-dar tiegħu u fl-istess jum ġie meħud fil-knisja l-qadima tal-Lunzjata u ġie midfun hemm.

— 12 ta' Settembru — Xih ta' 84 sena li l-ghada tal- mewt ġie meħud fil-knisja l- qadima tal-Lunzjata u mid- fun hemm.

— 21 ta' Settembru — Tarbi- ja ta' sena u erba' xhur li giet midfuna fil-Knisja Parrokkja- li.

Kaž Nru. 8 — 28 ta' Settem- bru — Tifel ta' 6 snin li l- ghada tal-mewt ġie meħud u midfun fil-knisja l-qadima tal-Lunzjata.

— 4 ta' Ottubru — Xih ta' 78 sena li miet id-dar u ġie midfun fiċ-Ċimiterju ta' Hal Lija.

— 12 ta' Ottubru — Tifla ta' tliet snin u hames xhur li dak in-nhar tal-mewt tagħha giet meħuda u midfuna fiċ-Ċimi- terju ta' Hal Lija.

— 8 ta' Novembru — Tifla ta' 25 sena li mietet id-dar u li dak in-nhar stess giet mid- funa fil-Knisja Parrokkjali fil-qabar Nru. 64.

Minn din l-aħħar difna 'l quddiem, id-dfin reġa' beda jsir regolarment fl-oqbra tal-Knisja Parrokkjali. (15)

IĊ-ĊIMITERJU TAS-SALIB

Il-W. Rev. Kappillan Dun Frangisk Saverju Zahra haseb li kien jixraq li l-Parroċċa ta' Hal Balzan ikollha ċimiterju tagħha. Dan iċ-ċimiterju l-Kap- pillan Zahra għamlu mill-flus li faddal mill-ġbir tal-Knisja u b'hekk ma interessa xejn lill- poplu Balzani. (16)

Nafu li l-ewwel hjiel biex jin-

ROKNA GHAT-TFAL

Tfal,

Ergajna wasalna għal hargha ohra tal-gazzetta tagħna għal matul is-sena, 1981, li għadha kif bdiet u naturalment wasalna wkoll għall-ewwel kompetizzjoni ta' din is-sena. Il-kompetiz- zjoni li hejjejnietkom għal din id-darba fiha xi ftit tal-ħsieb, iżda bi ftit tal-paċenzja nafu żgur li jernexxielkom tagħtu ri- żultat tajjeb. Kull ma rridu minn għandkom hu li tiffurmaw is- mijiet ta' nies minn sett ta' ittri li se nagħtukom.

Hekk nġhidu aħna minn dan is-sett ta' 7 ittri: A, A, Z, P, K, N, R, johroġ isem ta' raġel PANKRAZ u minn sett ieħor ta' 7 ittri ukoll: A, A, E, M, J, N, L, johroġ isem ta' mara MELANJA. Issa niġu għax-xogħol li rridu minn għandkom. Kull ma għand- kom tagħmlu hu li toħroġu tliet ismijiet ta' rġiel u tliet ismijiet ta' nisa. Is-sett ta' l-ismijiet ta' rġiel huma: A, A, B, J, N, S, T; E, I, U, N, T, S; A, E, I, L, M, S, W; filwaqt li tan-nisa huma: A, A, E, J, R, S, V; A, E, I, D, L, M, T; A, E, O, B, R, R, T.

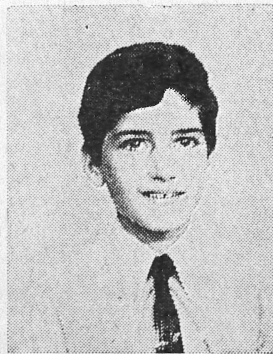
Bhas-soltu ibagħtu l-kompetizzjoni tagħkom f'envelop magħ- luq u ndirizzawh lill-Kažin tal-Banda San Gabriel, jew impus- tawh intom stess fil-letterbox ta' l-istess Kažin. Għandkom żmien sa nhar is-Sibt, 14 ta' Marzu, 1981.

Hafna mill-kliem li stajtu ssibu mill-kelma "Ortografija" kienu: roti, fija, tgorr, torri, torja, rat, rit, rari, rita, riga, ta, taf, tar, tir, tarija, fart, rig, fi, fatar, fatra, oftor, fir, fit, ftira, u tant u tant oħrajn.

Ir-rebbieha hija: Elizabeth Chetcuti, li toqghod "Carmen", Dr. Zammit Street, Balzan. Il-premju niehdu ħsieb nibagħtu- hulha.

ABBATINI

L-VATIKAN

Is-sajf li għadda, Alfred Borg, abbat fil-Kappella tas- Sorijiet tal-Bon Pastur, mar il- Vatikan jagħti servizz fil-Ba- zilika ta' San Pietru. Din hi t- tieni darba tiegħu li mar il-Va- tikan. L-ewwel darba kien fl- 1976, u issa mar bhala prefett flimkien ma' 32 abbati Malti ieħor. L-abbatini Maltin damu hemmhekk mill-4 t'Awwissu sal-15 ta' Settembru. F'dawn is- sitt ġimgħat huma taw kuljum servizz fil-Bażilika, kif ukoll kellihom iċ-ċans iduru Ruma. Huma żaru wkoll xi bliet ohra bħal Tivoli, Subiaco, Assisi, Frascati, u Nettuno. Huma kellihom il-vestizzjoni mill-Ar- ċipriet tal-Bażilika, Mons. Sa- battani, u l-udjenza mal-Papa Ġwann Pawlu II fis-27 t'Aw- wissu.

RIFERENZI

1. Micallef G.: Hal Luqa p. 221.
2. Lib. Defunctorum Vol. III — Ark. Par.
3. Micallef G.: Hal Luqa p. 222.
4. Lib. Def. Vol. III — Ark. Par.
5. Lib. 26 — Ark. Par.
6. Ibid. Cit.
7. Ibid. Cit.
8. Micallef G.: Hal Luqa p. 223.
9. Lib. Def. Vol. III p. 48 — Ark. Par.
10. Zammit W.: Hal Balzan Nru. 40.
11. Lib. Def. Vol. III p. 50 — Ark. Par.
12. Lib. 26 — Ark. Par.
13. Ibid. Cit.
14. Lib. Def. Vol. III — Ark. Par.
15. Ibid. Cit.
16. Muscat V.: Hal Balzan Nru. 13.
17. Lib. 29 p. 170, 172 — Ark. Par.

STARLETS

284, High Street, Balzan

STATIONERY, TOYS, PAPERBACKS,

NEWSPAPERS AND

CIGARETTES

Telephone: 41644

MILL-UFFIĊĊJU PARROKKJALI

Twieldu għall-grazzja bil-Magħmudija:

Paul Bonnici, bin Paul u Joanna.
Diane Camilleri, bint Emmanuel u Josephine.
Brian Cremona, bin Vincent u Carmen.
Berenice Zammit, bint Anthony u Louise.
Trevor DeGiorgio, bin Oliver u Carmen.
James Cutajar, bin Joseph u Vivienne.
James Vella Bardon, bin Frank B.Ch.D. u Josanne.
Rhiana Buttigieg, bint Martin u Mariella.
Daniela Cachia, bint Joseph u Josephine.
Fiorella Ellul, bint Martin u Nathalie.
Charlene Zammit Moore, bint Charles u Alida.
Christian Camilleri, bin Joseph u Connie.
Christine Borg, bint Guido u Jane.
Laura Grech Cumbo Pillow, bint Winston u Helen.
Edward Zarb, bin George u Antonia.
Loredana Galea, bint Reggie u Antoinette.
Sergio Azzopardi, bin Manuel u Rita.
Gabiella Pirota, bint Charlie u Carmen.
Steve Falzon, bin Carmel u Rita.
Craig Axiag, bin Carmel u Maria.
Christopher Axiag, bin Carmel u Maria.
Vanessa Camilleri, bint Mariano u Grace.
David Joseph Camilleri, bin Joseph David LL.D. u Marie The- rese M.D.
Stephanie Zerafa, bint David u Catherine.
Anthony Catania, bin Carmelo u Nancy.
Amanda Abela, bint George u Magdalene.
Francesca Scerri, bint Joe u Marcelle.
Golda Galea, bint Philip u Victoria.

Qaddsu mħabbithom biż-żwieġ nistrani:

Alfred Bray u Carmen Chetcuti.
Anthony Briffa u Bridgitte Gauci.
Vincent Zammit u Jane Pullicino.
Salvatore Cachia u Josephine Camilleri.
Richard Attard u Emmanuela Buttigieg.
Carmel Cutajar u Alfrida Bonnett.
Paul Baldacchino u Simone Castillo.
Emmanuel Marmara u Linda Ann Noakes.

Għaddew għall-hajja ta' dejjem:

Anna Agius.
Maria Aquilina.
John Gauci Borda.
Peter Micallef.
Maria Sammut.
Suor Eduiges Insausti, Frang. Miss. ta' Marija.
Adeodata Mallia.
John Sciberras.
Elizabeth Attard Montalto.
Rosaria Zammit.
Antonio Caruana.
Antonio Calleja.
Maria Chetcuti.

L-Istorja tal-Kazin Marija Annunzjata

KITBA TA'
PAWLU GRIMA

Fil-festa ta' Marija Annunzjata tal-1962, iżżanznu 10 banda lori ohra u xtrajna wkoll sett pilandri li nżebghu mill-membri tas-soċjetà, dawn ghadhom jintramaw fi Triq it-Tliet Knejjes u Triq Providenza. F'din is-sena wkoll is-Soċjetà hatret bhala President Onorari lill-Onor. Dr. Giorgio Borg Olivier LL.D., M.P. u lill-Sur Albert Fenech. Fl-1962 wkoll, sewwasew nhar is-6 ta' Mejju, sar il-ftuh tas-Sala Parrokkjali Aurora mill-Eċċ. Rev. Mons. Arċisqof Mikiel Gonzi bil-hidma u t-thabrik tal-Kappillan, il-Kan. Dun Karm Sciberras. Irrappreżentaw is-Soċjetà taghna l-President Pawlu Grima, il-Viċi President is-Sur Joe Falzon, u t-Teżorier is-Sur Peter Fenech.

Nhar il-Hadd, 3 ta' Gunju 1962, kellna riċeviment għall-unur tal-Presidenti Onorari tas-Soċjetà. Għal dan ir-reċeviment kienu preżenti t-tliet Presidenti Onorari: l-Onor. Prim Ministru, Dr. Giorgio Borg Olivier, il-Wisq Nobbli Konti Bernardu Manduca Piscopo Maccedonia Zamitt, u s-Sur Albelt Fenech. Kien hemm ukoll il-Kappillan u l-kleru, l-Onor. Dr. Joseph Spiteri, Ministru tax-Xoghlijiet, l-Onor. Dr. Paolo Borg Olivier, Ministru tas-Saħħa, rappreżentanti tas-Soċjetajiet ta' Hal Balzan flimkien mal-membri tas-Soċjetà. Wara diskors mis-Sur Pawlu Grima, tkellem l-Onor. Prim Ministru li, fost hwejjeg ohra, qal li huwa jhossu onorat ferm li nhatar President Onorariju tas-Soċjetà, għax huwa qal li Hal Balzan minn dejjem kien iħobbu u għal xi żmien kien ighix fih ukoll u għad baqagħlu xi membri tal-familja joqogħdu hawn. Wara, is-Sur Valentino Cardona ppreżenta bukkett fjuri lis-Sinjura Borg Olivier u nfetħ ir-repò.

Fit-28 t'April, is-Soċjetà taghna giet mistiedna għall-

ftuh uffiċjali tas-sezzjoni taż-żagħżagh Haddiema Nsara f'Hal Balzan, mill-W.R. Mons. Marcel Vlyenbruk, Assistent Chaplain Internazzjonali taż-Ż.H.N. u t-tberik ta' lapida li saret għall-okkażjoni mill-W.R. Kan. Kap. Dun Karm Sciberras. Is-Soċjetà taghna kienet irrappreżentata mill-president, is-Sur Pawlu Grima u mis-Segretarju s-Sur Charles Chetcuti. Fl-1963, ġew imżanzna l-pilandi f'dawn it-toroq: Triq it-Tliet Knejjes u Triq il-Providenza, fl-okkażjoni tal-Festa ta' Marija Annunzjata.

Fid-29 ta' Gunju 1963, is-Soċjetà taghna giet mistiedna mill-Kazin tal-Banda San Gabriel għall-Preżentazzjoni ta' żewġ standardi wiehed bil-Kuluri Amerikani u l-iehor ta' Detroit li kienu ġew ippreżentati mis-Sinjur Guzeppi u Salvatore Gauci. Il-kumitat laqa' l-istedina u hatar lill-President is-Sur Pawlu Grima, l-Assistent Teżorier is-Sur John Spiteri u l-membri s-Sur Frans Spiteri biex jirrappreżentaw lis-Soċjetà.

Nhar is-Sibt, 20 ta' Marzu, 1965, ġie elett il-kumitat biex jamminstra matul is-sena 1965. Tista' tghid li baqa' l-istess kumitat ta' qabel bis-Sur Pawlu Grima bhala President, is-Sur Charles Chetcuti bhala Segretarju, u s-Sur Carmelo Sammut bhala Kaxxier. Dan il-kumitat kellu biċċa xogħol iebsa quddiem l-aktar minhabba li kellu żewġ festi f'hiex jahseb. Bhal ma tafu intom, l-ewwel festa kienet tal-Kommemorazzjoni ta' l-għeluq il-75 sena mit-twaqqif ta' din is-Soċjetà u l-ohra ta' Marija Annunzjata. Għal daqs-tant il-kumitat mill-ewwel beda jahdem bla nifs biex jirrangja u jizbogh il-Kazin u sar ukoll il-paviment tal-bitha għid bil-madum u affarijiet ohra li kienu jikkonsistu f'ar-

mar, organizzazzjoni ta' baned u trattamenti. Imma b'sagrifiċju kbir iż-żewġ festi rnexxew. Il-festa tal-Kommemorazzjoni damet sejra bi programm ta' tmint ijiem, bejn programmi ta' baned u diversi affarijiet ohra, fosthom inawgurazzjoni ta' lapida mill-Onor. Prim Ministru Dr. Gorg Borg Olivier, li giet imbierka mill-Eċċellenza Tieghu Mons. Gonzi. Wara kien sar trattament għal daww kollha li kienu preżenti.

Fit-22 t'Awwissu, 1965, is-Soċjetà giet mistiedna għall-festa tal-Kazin tal-Banda Duke of Connaught ta' Birkara għall-okkażjoni ta' l-għeluq il-mitt sena mit-twaqqif taghha u giet rappreżentata mill-President is-Sur Pawlu Grima u mis-Segretarju, is-Sur Charles Chetcuti.

Fit-18 t'Ottubru, 1970, is-Soċjetà giet mistiedna mill-Kazin tal-Banda San Gabriel għall-Okkażjoni ta' l-għeluq il-hamsin sena mit-twaqqif tieghu. F'din l-okkażjoni is-Soċjetà giet irrappreżentata mill-President is-Sur Pawlu Grima u mill-Ass. Teżorier is-Sur John Spiteri.

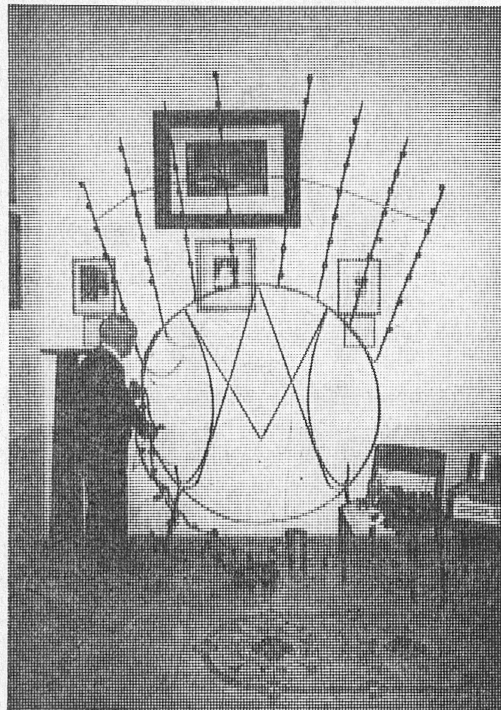
Fil-Festa ta' Marija Annunzjata tal-1974, is-Soċjetà żanznet sett pavaljuni u kuruna fit-Triq il-Kbira u fl-istess sena din is-Soċjetà hatret President Onorariju għid lil Chev. Oscar Calleja Urry.

Fit-18 ta' April, 1975, il-Kazin tal-Banda San Gabriel ippropona li tiġi mwaqqfa l-kummissjoni tal-pittura bejn iż-żewġ kazini. Din is-Soċjetà aċċettat il-proposta u nħaqdet f'din il-Kummissjoni. Difatti wahda mill-laqgħat ta' l-istess kummissjoni kienet saret fil-kazin taghna. F'din is-sena wkoll żanzanna erbgħa u għoxrin bandalora li ntramaw ma' l-ohrajn fil-pjazza u f'Idmejda Street.

Fl-1976 ġew imżanzna sett pavaljuni fi Triq it-Tliet Knejjes u fit-Triq il-Providenza u fis-sena 1977, ġew imżanzna l-ahhar erba' pavaljuni fi Triq Idmejda. Fl-istess sena sar ukoll ix-xiri ta' liedna tal-plastic kif ukoll ġejna mogħtija Tazza mill-Kazin tal-Partit Nazzjonalista li qlajna ma' diversi "trophies" ohra.

Fis-27 t'Awwissu, 1977, sar il-ftuh uffiċjali tal-Kazin Laburista f'Hal Balzan, fejn is-Soċjetà, flimkien ma' soċjetajiet ohra ta' Hal Balzan giet mistiedna. Ir-rappreżentanti taghna kienu l-President Pawlu Grima, is-Segretarju Charles Chetcuti, u l-membri Sunny Mallia u Spiru Vella.

Is-Soċjetà ma waqfex hawn għax fejn tidhol il-festa ta' Marija Annunzjata, insibu lis-Segretarju, is-Sur Charles Chetcuti, ta' kull sena jdur il-festuni u jagħmel xi ohrajn godda. Fil-festa ta' Marija

Annunzjata ġejna rregalati bru tal-Kumitat is-Sur Sunny tazza mill-Kazin Laburista li Mallia. Għall-quddiesi atqlajna ma' diversi "trophies" tendew ukoll diversi membri ohra fil-marċ ta' filghodu. tas-Soċjetà, flimkien ma' num-

F'Diċembru ta' l-1979, is-Soċjetà giet mistiedna mill-Kunsill Qabel nagħlaq niskuża ruhi Parrokkjali ta' Hal Balzan biex jekk jiena ma semmejt xi tattendi għall-festini li ġie organizza f'għieh il-Wisq Rev. u nappella lill-Kumitat u l-Kan. Dun Karm Sciberras f' membri tas-Soċjetà biex b'qalb għeluq il-25 sena ta' Kappil wahda jharsu l-quddiem u lan ta' din il-Parroċċa. Is-Soċjetà kienet rappreżentata fiċ-sena għal ohra, permezz ta' ċerimonja tal-Quddiesi fil-parroċċa ta' Hal Balzan mill-President is-Sur Pawlu Grima; J'Alla nibqgħu mixjin il-quddiem kulhadd b'qalb wahda għall-gid tas-Soċjetà, tal-festa u tar-rahall taghna, li jiġu l-Mallia u Spiru Vella. Dawn ewwel u qabel kollox.

ukoll attendew għar-riċeviment li sar fis-sala Aurora. ngawdi l-fiduċja tal-membri

Fil-Festa ta' Maria Annunzjata ta' l-1980, din is-Soċjetà dem għal din is-Soċjetà, megħżanznet xogħol ta' dawl għid. jun l-aktar mis-Segretarju s-Sur disinn tan-Nome de Maria Sur Charles Chetcuti, nirrinbiex jitqiegħed mal-faċċata tal-grazzja lill-Kumitat u lill-Kazin, li kien mahdum mis-Sur m e m b r i għall-ko-operazzjoni li dejjem taw lis-Dan ix-xogħol sar kollu b'xejn. soċjetà. Irrid nirringraz-

F'għeluq ix-xahar mill-mewt zja lill-Poplu Balzani li tal-President Onorariju, Dr. dejjem ikkopera f'dak li s-Soċjetà giet organizza għall-gid tal-fid-29 ta' Novembru, 1980 giet Festa ta' Maria Annunzjata. ikkonċelebrata quddiesi mill-Xejn inqas huwa rigal sabiħ Kappillan Sciberras li kien l-awguri tl-poplu, biex din is-megħjun mid-direttur spiritwali tas-Soċjetà, Dun Gwann lha ta' Hal Balzan jitwiellu, Zammit Hamit — filwaqt tibqa' teżisti u tibqa' miexja li li l-offertorju gie offrut quddiem għall-gid tar-Rahall mill-President Pawlu Gri-tagħna u ukoll għall-għieh ta' ma, mis-Segretarju Char-Marija Annunzjata li lilha l-les Chetcuti, mill-Konsu-Balzanin, għażluha u għadna lent Legali tas-Soċjetà Dr. ngħozzuha bhala l-Patrana Joe Fenech M.P. u mill-mem-tagħna.

SKARPOLI

Għal kull xorta ta' tiswijiet ta' żraben

IRRIKORPU GHAND SKARPOLI

TA' TRIQ IL-KBIRA, HAL BALZAN

Minn għandu tiehu xogħol tajjeb. Jibdel platforms u supratakki u jagħmel uċuħ godda tal-krakar.

Hinijiet:

Mit-Tnejn sal-Gimgha mill-5.30 p.m. sas-7.00 p.m.

Is-Sibt mit-8.30 a.m. sas-1.00 p.m. u mill-5.00 p.m.

sas-7.00 p.m.